

СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК ЗАХИСНИК ПРАВ СІМ'Ї ТА МОЛОДІ У СУСПІЛЬСТВІ

Швець О.Є. (м. Запоріжжя)

Сім'я і молодь мають свої права в суспільстві. Як соціальна система сім'я має етапи розвитку, підсистеми (члени сім'ї) та зв'язки між ними, між сім'єю та навколишнім середовищем. Важливу роль у життєдіяльності сім'ї як важливого соціального інституту та її підсистем відіграє соціальний працівник. Він сприяє виникненню і розвитку змін в соціальній сфері, допомагає в розв'язанні проблем людей шляхом створення для цього відповідних умов і втручається в справи людини і сім'ї тільки тоді, коли в процесі їх взаємодії з навколишнім середовищем виникають проблеми. Виходячи з цього, можна висунути такі вимоги до соціального педагога, який працює з сім'єю.

Він має володіти такими знаннями: прав і обов'язків людини, сім'ї; функцій, типів, етапів розвитку сім'ї, етапів розвитку людини в сім'ї; особливостей і проблем життєдіяльності різних типів сімей; соціальної політики; методів вивчення сім'ї та особистості; видів, напрямків соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей і на різних етапах їх розвитку, з різними групами людей; форм і методів роботи з сім'єю та її членами; особливостей мікро- та макросередовища; стосунків членів сім'ї між собою та з навколишнім середовищем; основ професійної етики з сім'єю та молоддю; чинного законодавства про сім'ю, шлюб, дитинство; міжнародних норм і стандартів роботи з сім'єю.

Він повинен уміти вивчити особистість, сім'ю та її мікро середовище, застосувати етичні норми на практиці, аналізувати її проблеми, встановлювати їх причини та наслідки, планувати і прогнозувати роботу із сім'єю і молоддю на основі розуміння їх прав і прав кожного члена сім'ї, їх обов'язків, взаємовідносин, ролей, традицій, встановити контакт з членами сім'ї, здійснювати консультативну, соціально-терапевтичну, коригувальну, профілактичну, реабілітаційну роботу з сім'єю та молоддю, різні форми соціально-педагогічної роботи з ними і застосовувати методи роботи відповідно до особливостей сім'ї, етапу її розвитку, ситуації, мети і принципів такої роботи, стимулювати сім'ю та молодь до співпраці і самостійного розв'язання проблем, виявляти емпатію, довіру і повагу до всіх сімей і молоді, виховувати відповідальність, здійснювати соціальну рекламу здорового образу життя.

Але сам соціальний працівник (педагог), навіть якщо він володіє всіма перерахованими знаннями та вміннями, не завжди в змозі захистити сім'ю. Тому в світі створюють асоціації соціальних працівників та педагогів (Міжнародна, Європейська, скандинавська,

різні національні асоціації, у тому числі і в Україні). У Данії така асоціація має професійну спілку. Це професійна організація, яка об'єднує 95% усіх соціальних працівників країни, розв'язує їх проблеми (умови праці, організація навчання, виплати, працевлаштування, підтримка і розвиток соціальних працівників в інших країнах світу). Отже, як професійні організації асоціації допомагають своїм членам у роботі, а саме через те, що вони вдосконалюють стандарти і підвищують якість соціальної роботи; надають підтримку і сприяють соціальним працівникам в їх практичній діяльності інформують про новини теорії і практики соціальної роботи на місцевому, національному, міжнародному рівнях; виховують почуття гордості за свою професію захищають інтереси клієнтів на національному рівні; впливають на соціальну політику від імені клієнтів; надають послуги маргінальним громадянам населення; підвищують рівень знань громадськості про внесок соціального працівника в суспільство; видають публікації (наукові, практичні журнали, інформаційні листівки для членів асоціації та окремо – для установ та осіб, які впливають на формування соціальної політики). Все це означає здійснення впливу на соціальну політику на всіх рівнях, отже, на якість життя сімей та їх членів. Асоціації обирають цільові групи, на які вони цілеспрямовано впливають: політики (у тому числі місцеві), чиновники, які безпосередньо надають послуги сім'ям та громадянам.

На основі цього необхідно виокремити знання соціального працівника про мету, завдання, напрямки, моделі взаємодії громадських професійних організацій соціальних працівників з органами державної влади, вміння здійснювати таку взаємодію в інтересах сім'ї та особистості на різних рівнях влади. Формами взаємодії є: зустрічі керівників органів влади з представниками асоціацій, включення представників цих органів до дорадчих органів при міськвиконкомах (координаційні ради) з метою залучення їх до вирішення спільних завдань; виступи керівників асоціацій у ЗМІ для надання населенню інформації про їх діяльність та завдання; залучення політиків, керівників органів державної влади до участі у заходах асоціації з метою надання їм підтримки (інформаційної, методичної, правової, організаційної); організація та проведення круглих столів, спільних нарад для всіх зацікавлених установ та організацій для вироблення єдиного погляду на проблему або поставлені завдання, стратегії діяльності тощо.

Моделі взаємодії асоціації соціальних працівників і педагогів такі:

1) „взаємостосунки з державною домінантою” – коли фінансування і соціальні послуги надаються державою та органами влади, а громадські організації беруть тільки участь у тих чи інших заходах;

2) „дуалістичні взаємовідносини” – коли як держава, так і громадські організації беруть участь у фінансуванні та наданні послуг;

3) „партнерські взаємостосунки” – коли держава переважно відповідальна за фінансування послуг, які надаються населенню та молоді громадськими організаціями.

Асоціації можуть критикувати державну соціальну політику, а держава – оголошувати та проводити тендер між державними та недержавними організаціями на надання соціальних послуг державою і асоціацією (її осередками). Держава розробляє стандарти послуг, контролює їх дотримання, відповідає за них, фінансує роботу.

В Україні найпоширенішими є взаємостосунки з державною домінантою (програма „Діти України”, „Українська родина”), що передбачає розв’язання глобальних комплексних проблем.

Асоціації працюють на основі внутрішньої та зовнішньої взаємодії. Завданнями внутрішньої взаємодії є: підвищення професійного рівня соціального працівника, його статусу, що здійснюється через принципи роботи організації. Завданням зовнішньої взаємодії є створення іміджу асоціації, умов роботи для соціальних працівників, здійснення впливу на політиків, участь у формуванні соціальної політики. Суб’єктами зовнішньої взаємодії є партнери-політики; громадськість; клієнти-користувачі послуг. Україна тільки стає на шлях становлення громадянського суспільства, тому соціальні працівники і соціальні педагоги з урахуванням місцевих особливостей і міжнародного досвіду мають для цього великі можливості.

Джерела

1. Сіцинський А. Соціальний характер державної служби та її сутнісні характеристики // вісник Національної академії державного управління при Презентові України. – Київ: НАДУ, 2004. - №1. – С.98-104.